עו א ב ג מיי׳ פי״ט מהלכות

םב טוש"ע ח"מ סימן רכו

ים איי פייי מהלי נחלות הלכה א סמג

עשין לו טוש"ע ח"מ סימן

קעה סעיף ד:

קשי פשר תהלכות

שכנים הלכה יב ופ' יא מהלכות שמיטה ויובל הלכה כ

סמג עשיו פ"ב טוש"ע ח"מ

סימן קעג סעיף ג: עם ז [רב אלפס פ"ג דסוכה

:דף למון:

מוסף רש"י

ויצאו עליה עסיקין. עוררין, כמו (כראשים כו) המעשקו עמו (ב"ח יד.). עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו. אם לא נמן מעות

(כתובות צג. וב"מ יד:). אינו יכול לחזור בו. ואפילו לא

נתן מעות שהקרקע נקנית בחוקה והמעות על זה מלוה

ב"ם יד:) שהקרקע נקנה בחוקה כי א"ל חוק וקני ויש שמחוחיו חייד ייירייי

ם"ל חזק וקני ויש שמחזיקין מיד ונותנין מעות לחתר זמו ייידר

נמחייב המעות ורחורות צג.).

מלא השרים (שם וב"מ שם).

סברת וקבלת. נדמי חמיכות

מעותיך מספק (כתובות צג.)

מכי דייש אמצרי. לאו נהילוך מיירי אלא נהגנהת המילר ודש הקרקע לתקן

את המילר ולחזקו דהיינו נעל הת המילר ולחזקו דהיינו נעל וגדל (רשב"ם ב"ב ק.). אפילר באחריות נמי. מכרה לו חינו יכול לחזור בו מחמת

עסיקין, ולא אמרינן סוף סוף עליה הדר ואטרוחי דיינא

למה לו (כתובות צג.) אע"ג

לפוף מוף עליה הדר אין יכול לחזור בו, שהמוכר מעכב

עליו ולא מצי אמר הוא הואיל וסופך לשלם לי מעותי השתא דבידי אעכבם (ב"ח

השתח דבידי טענכט ... יד:). אחוי טירפך ואשלם לד כשיעמידוך ויוכו כדין

ויכתוב לך הדיין שטר טורף

עלי שבדין טרפוה ממך בשבילי בא ואשלם לך, וכל כמה דלא עמדת בדין איני

ירא מהם מוחוו אחוי טירפד.

לך שינאה השדה מידן בדין

ומחזור עלי לטרוף, וכל זמן שלא יצחה מידך לא אשלם, שהרבה עוררין שאין זוכין

כדין (כתובות צג.). ישיב. כסף ישיב לבעליו, דהוה ליה

למיכתב בעל הבור ישלם כסף

לבעליו, ישיב דכתב רחמנא למה לי, הואיל וכבר כמיב ישלם, לרצות כל השבות (לעיל 1.). ורב אסי אמר.

לא ויתר כשמואל לגמרי. אלא

נוטל רביע קרקע משדה אחיו, דהיינו חלי חליו, או רביע ימן לו אחיו מעות דמלי א"ל

יתן כו ממוי מסליקנא ליה לבעל חוב בזוזי שהרי לא נתחייב לו

אבי כי אם זוזי ולדידך נמי

לא בטלה מחלוקת מחלה מחלק אחיו כרב

טירפא מב"ד שכתבו

זמן ומשהחזיק בה

א) לעיל ז. [וש"נ], ב) ב"ב קז., ג) [בכורות מח.], ד) [עי סירש"י בזה ב"ח יד: כחובות פירטיי בוה ביינו יץ. בעובות לג.], ה) מהרניש מייז, 1) [ועיי תוספות בייב לב: דייה אי דליכא ותוס׳ לקתן מו: ד״ה

תורה אור השלם ו. בעל הבור ישלם כסף

גליון הש"ם . גמ' מספקא לי' אי כיורשים. עי' ב"ב סב ע"ב תוספות ד"ה אתמר:

הגהות הגר"א

(א) תום' ד"ה משהחזיק כו' כ"ז שלא הלך כו'. נ"ב ורי"ף מפרש שעירבו עם שדותיו ע"ש: [ב] שם כא"ד וכלא נתן מעות איירי. נ"ב ורמב"ם מפרש אפילו בנתן מעות: [ג] בא"ד וא"ת ולימא. נ"ב פי מ"ש בתום" דלמטה ד"ה רב הונא כו׳ לא קשה מידי ועי׳ תוספות דב״מ יד א ד״ה : טל

רבינו חננאל פי' חייתא דקטירי, נוד קשור מלא ולא וידועו אי מים אי יין או שמן יש בו, וקניתה אותו במה שיש בו ונמצא מים, כך זה. ורב הונא אמר כל מילי מיטב הוא לא ^{d)} דוקא אלא או כסף או מיטב. ואותיב עליה רב נחמז ישיב לרבות שוה כסף. ופריק ליה הכא במאי עסקי׳ בדלית ליה. ואמ׳ ליה רב נחמן בדלית ליה פשיטא, דאמר אינשי ממרי רשותך [פארי] איפרע. ואמ' ליה רב הונא מהו דתימ' אמרי' ליה זיל טרח זבין אייתי לֵה, קמ״ל דלא. מיהא שמעינן דלא מסלקינן לבעל חוב בארעא מסלקינן לבעל חוב באועא בשומא אלא היכא דקים לן דלית ליה ללוה מעות למיפרעיה. אבל אי אית ליה מחייבינן מעות, מפות, מודיבינן ליוו למיפרעיה או לזבוני הוא יות או לזבוני וווא ולאייתויי ליה מעותיו. יש מי שאומ' הני מילי בניזקין, י. דכתי' בהו מיטב. והאי דגרסינן בפ׳ הכותב לאשתו . אמ׳ ליה רב [פפא] לרב חמא ודאי אמריתו משמיה דרבא ודאי אמריתו משמיה דרבא מאן דמסיק זווי בחבריה ואמ׳ ליה שקול מן ארעתא, אמרי׳ ליה זיל זבין ואייתי ליה. ואמ׳ ליה, לא. התם נמי בדקים לן ביה דלית ליה זווי, בדקים לן ביה דיינו וכבר פירשנוהו בתחלת פרק יירות פי' יפה וכבו פין שמווו בומולת פוק המוכר פירות פי׳ יפה ומבואר. אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע למאי הילכת׳ יווי יון כקו קע לכואי חילכות לעניין מיטב, היינו דרב הונא. אימא וכן אמ' רב אסי. איתמר ⁵) ג' אחין שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו שלאחד מהן, רב אמ' בטלה מחלוקת וחוזרין וחולקין ב׳ החלקין הנשארים לג׳ חלקים, ושמואל אמ׳ ויתר. רב אסי אמ׳ נוטל האח שנוטל חלקו רביע בקרקע ורביע במעות. רב אסי מספקא ליה אי כרב ונוטל מספקא ליה אי כוב ונוסל חלק כאחד מן השנים אי כשמואל ואינו נוטל כלום.

לך ב"ד שטר טירפא שבדין נטלו מתך ואשלם לך: רב הוגא אמר. לא קשיא קראי דלעיל כסף ומיטב דהכי קאמר רחמנא או כסף יתן לו או מיטב שדותיו. והא דלא איירי רב בַּעַל וַוּבּוּוּ יְשַׁצֵּם בֶּטֶּן. זיב לִבְעָלָיוּ וְוֹהַמֵּת יִהְיֶה שמות כא לד: הונא עד הכא משום דבעי לאסוקי למילתא דרבי ישמעאל ור"ע דבעו לעיל [1:] כשהן שמין אותו ה' (בינונית) בשלו הן שמין כו' ועד הכא קמיירי ואויל: שוה כסף. ואת אמרת כסף: בדלים ליה. לא כסף ולא שדות: מהו דתימא אמרינן ליה. למזיק: זיל טרה וובין. סובין בכסף וחייתי ליה כסף קמ"ל: לענין מיטב. דאפי' יש לו עידית מסלק בכסף אי בעי: היינו דרב הונא. והוה ליה למימר וכן אמר רב אסי: **ונטל** קרקע. בשביל חובות אביהם: דאויל החי. אח: ושקיל פלגא בכספים. עם אחיו והיינו דקאמר הרי הן כקרקע דבעל כספים נמי יפרע חלי חובו של חביו: החי ברת והחי לא ברא. בתמיה. כלומר בעל כספים לא הוי ברא לפרוע חוב אביו אבל בעל קרקע הוי ברא: איכא דאמרי. דלאידך גיסא פרכינן דבעל כספים לא ליחייב דאמר ליה לבעל קרקע להכי שקלי כו׳: לשני אחין שחלקו. קרקע: וכח ב"ח ונטל חלק החחד. דמשלם לו האחר חלי חלקו או קרקע

או מסלק ליה בזוזי והיינו הרי הן כקרקע דמלי מסלק ליה בזוזי כבקרקע: בטלה מחלוקת. אותה חלוקה בטילה וחוזרים וחולקים בשוה החלק הנשאר: ויתר. אבד: רביע בקרקע. יחזיר לו רביע חלקו או קרקע או מעות: ורביע במעות. או רביעית במעות כמו דתנן ביבמות (דף כ:) חלך ועשה בה מחמר ונתן גט ובעל: כיורשים דמו. ועל שניהם לפרוע הלכך מחלית חלקו יחזיר לו: אי כלקוחות דמו. ואין לו עליו כלום הלכך רביע מאותו חלק המגיעו

יפרע דה"ל ספק ממון וכל ממון המוטל בספק חולקים ואין נוטל עמו אלא רביע והלה יכול לסלקו או בקרקע או במעות: ל״א **ורביע במעות.** ממש לבד רביע בקרקע והיינו הרי הן כקרקע. מספקא ליה אי כיורשין דמו וחייב להחזיר לו מחלית חלקו קרקע ולא יכול לסלקן במעות או כלקוחות דמו ומיהו כלוקח באחריות דמי וחייב להחזיר לו מחלית מה שאיבד אבל במעות יכול לסלקו הלכך יחזיר רביע בקרקע כיורשים ורביע במעות כמוכר באחריות. ולשון ראשון שמעתי:

בילב בעל הקרקע שיחזור על בעל כספים:

ושרת חלקו של אחד מהם. ואם מאמר והא כל אחד חייב לפרוע חוב אביהן ואין יכול ליטול חלק האחד כדקתני בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכד.) יצא עליהם שטר חוב בכור נותן פי שנים ויש לומר דמיירי הכא שעשאו אפותיקי:

רב הונא יבמצוה עד שליש מאי שליש

ורב אבר בשלה בחדוקת. משמע דלא מצי לסלוקי בזוזי מדקאמר בטלה מחלוקת וחימה מ"ש מדרב אסי דאית ליה שיכול לסלקו בזוזי באותו רביע שנטל מכח ירושה ויש לומר דרב אסי סבירא ליה דאפילו הוו יורשים מלי לסלוקי בווזי משום דאמר ליה אנא לבעל חוב נמי מסלקנא בזוזי ורב אין חושש לאוחה סברא ואע"ג דמיירי בשעשאו אפוחיקי לא מיירי כעין אפוחיקי דהמקבל (ב"מ דף קי:) דמשמע החם דלא מצי מסלק ליה בזוזי ואם תאמר מכל מקום יתן מעות ויפדה הקרקע מבעל חוב דקיימא לן פרק המפקיד (שם דף לה:) דשומא הדרא לעולם ויש לומר דנפקא מינה היכא דובנה או אורמא דאמר התם דלא הדרא:

ביורשים הוו. דאי כלקוחות באחריות הוו אמאי בטלה מחלוקת ישלם לו מעות: רב אבי מספקא דיה בו'. בלשון ראשון פ"ה שנוטל חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא ליה אי כיורשין הוו אי כלקוחות שלא באחריות הוו וקשה מנ"ל לגמרא שמספקא ליה לרב אסי כלל ביורשים דלמא פשיטא ליה דלאו כיורשים נינהו אלא מספקא ליה אי הוו כלקוחות באחריות או כלקוחות שלא באחריות לכך נראה כלשון אחרון: הלכך נושד רביע בקרקע ורביע במעות. דלא שייך ביה המוציא מחבירו עליו הראיה:

וכיון דמספקא ליה, קיימי לן וכיון דמספקא ליה, קיימי לן ממון המוטל בספק חולקין, הילכך נוטל חצי חלקו המגיעו. וזה החצי עוד מספקא ליה אי יורש הוי כרב וקרקע נוטל אי לוקח הוי כשמואל ומעות יש לו. הילכך זה החצי שנוטל מקבל (מקבל) רביע כל חלקו מעות ורביע קרקע נמצא שני רביעים חצי. ורב אסי תרתי מספקא ליה, אי לוקח באחריות ואית ליה מעותיו אי לוקח שלא באחריות ולית ליה ולא מידי. טרינן כולי האי לפרושי טעמ׳ דרב אסי, אבל בהדיא פסקינן באחרית פ׳ האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך, והילכת׳ בטלה מחלוקת.

א) עי' תוס' ד"ה רב הונא. בו כו הגי' ברי"ף.

עסיקין. עוררין לומר שלנו היא: חייתא דקיטרי. שק קשורה ויצאר עדיה עסיקין. פירוש עוררים אבל אין לפרש אנסים דא״כ אפי׳ קבל אחריות משהחזיק בה אמאי יכול לחזור לימא ליה אפי׳ באחריות משהחזיק בה אמאי יכול לחזור לימא ליה עליו דיש לומר הואיל וסופו לחזור עליו עכשיו נמי יחזור ויטלנה אפ"ה אינו יכול לחזור בו: דאמר ליה. מוכר: אחוי טרפך. שכתבו

> ויצאו עליה עסיקין "עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו מ"ם דאמר ליה חייתא דקמרי סברת וקבלת מאימת הואי חזקה ימכי דייש אמצרי ודוקא שלא באחריות אבל באחריות לא ואיכא דאמרי גאפי' באחריות נמי דאמר ליה אחוי מירפך ואשלם לך רב הוגא אמר או כסף או מימב איתיביה רב נחמן לרב הונא ישיב "לרבות שוה כסף אפילו סובין הכא במאי עסקינן בדלית ליה אי דלית ליה פשימא מהו דתימא אמריגן ליה זיל מרח זבין ואייתי ליה כסף קמ"ל אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע למאי הלכתא אילימא לענין מיטב היינו דרב הונא אלא לשני אחים שחלקו ונטל אחד קרקע ואחד כספים ובא בעל חוב ונטל קרקע דאזיל האי ושקיל פלגא בכספים בהדיה פשיטא האי ברא והאי לאו ברא איכא דאמרי אדרבה לאידך גיםא דא"ל לחכי שקלי כספים דאי מגנבי לא משתלמנא מינך ולהכי שקלת ארעא דאי מטרפא לא משתלמא לך מִידי מינאי אלא לשני אחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן והא אמרה רב אסי חדא זימנא דאיתמר ∘האחים שחלקו ובא בעל חוב ונמל חלקו של אחד מהן רב אמר "במלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר יורב אםי אמר נומל רביע בקרקע ורביע במעות רב אמר במלה מחלוקת קסבר האחים שחלקו כיורשים הוו ושמואל אמר ויתר קסבר האחים שחלקו ילקוחות וכלוקח שלא באחריות דמי ורב אםי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות י מספקא ליה אי כיורשין דמו אי כלקוחות דמו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות אלא מאי הרי הן כקרקע לענין מיטב אי הכי היינו דרב הונא אימא וכן אמר רב אסי א"ר זירא אמר

בשעה שקנאה: רב הונא אמר או כסף או מימב. פ״ה שבא לתרץ קראי דלעיל ול"ל שלא הספיק לסיים דבריו עד שהקשה לו ואית דגרסי אמר רב הונא וקאי אמתניתין דתניא במיטב הארץ ואמר רב הונא דלאו דוקא מיטב אלא או כסף או מיטב ובספר רב אלפס פירש דרב הונא בריה דרב יהושע ורב פפא דלעיל [1:] פליגי אדרב הונא דהכא דאינהו סברי כל מילי מיטב הוא ואפי׳ סובין ורב הונא סבר דלא הוי מיטב אלא או כסף או קרקע ופסק כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע שהם בתראי ור"ת אין סובר כן דמפרש שיש ג' דינין בנוקין או כסף או מיטב ואי לית ליה אפי׳ סובין וב״ח אי אית ליה זווי לא מצי לסלקו אלא בזווי כדמוכח בהכותב (כתובות דף פו.) גבי ההוא תולה מעותיו בנכרי הוה

אילימא ואי לית ליה זוזי לא יאמר ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי כדאמר התם ולוקח שנמלא מקחו מקח טעות כמו כן דינו כדאמרינן לקמן בפרק הפרה (דף מו: ושם) ופועל אי לית ליה לבעל הבית זחי אמר ליה זיל טרח חבין ואייתי זחי כדמוכח

מולך גרס: משהחזיק בה אין יבוד לחזור. בפ״ק דב״מ (דף

יד:) פרש"י אע"ג שלא נתן מעות דקרקע נקנית בחזקה וקשה

אמאי נקט חזקה יותר מכסף ושטר

ועוד מאי קבעי מאימת הוה חוקה

מתניתין היא בפרק חוקת הבתים

(ב"ב דף מב.) נעל פרץ וגדר ועוד

מאי קבעי הכא טפי מבשאר דוכתין

ועוד דדיים אמלריה משמע דריסה

בעלמא שהולך סביב המלרים ונראה

לפרש דמיירי שקנאו בקנין גמור

בחליפין או בשטר או בחזקה או רפק

בה פורתא ודעתו של אדם אע"פ

שקנאו בקנין גמור אם יצאו עוררין

יכול לחזור בו [א] כל זמן שלא הלך

אמנרי השדה לארכה ולרחבה לראות

ענייני השדה והיינו דדייש אמלרי

ובלא נתן מעות איירי דאי בנתן

מעות איירי אפי׳ באחריות נמי

אמאי יכול לחזור בו משהחזיק בה

וכי לעולם יכול לחזור בו [ג] וא״ת

ולימא ליה שקול ארעא בזווך וי"ל

כגון שהחלו אי נמי כיון שילאו עליה

עוררין אין שוה כמו שהיתה שוה

בהבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) דאין יכול לומר לו טול מה שעשית נשכרך יו פשיםא האי ברא והאי לאו ברא. ול״ת ולמלי פשיטא ליה והא שמואל אמר בסמוך בא ב״ח ונטל חלקו של אחד מהם ויתר וי"ל כשחלקו קרקע דוקא אית ליה דויתר דשניהם עומדים בספק זה כמו זה ועל דעת כן חלקו דמי שיפסיד יפסיד אבל הכא דבעל הקרקע בספק ולא בעל הכספים דמטלטלי דיחמי לא משתעבדי לב״ח פשיטא דעל דעת כן חלקו שאם יפסיד

זורי משלימנא, וטעמא מפרש לקמיה דמספקא ליה אי כרב אי כשמואל וממון המוטל נספק חולקין (רשב"ם ב"n יורשיו יש עליהם לפרוע ביו הושף יש עניים לפרוע בין כולן חובת אביהן, דמשום חלוקה לא איסתלוק מקרקעי דידהו מבעל חוב דאבוהוו. דסבירא ליה לרב יש ברירה הוברר הדבר שזכה כל אחד בחלה הראוי לו ונמצא דלא

לקמו זה מזה כלום, והוא הדין לענין חזרה ביובל, דאיכא למ"ד האחין שחלקו לקוחות הן ותחירין זה לזה ביובל, דלרב אין מחזרין, וכיון דיורשין הוו הלכך מחלימ חלקו יחזיר לו (שם). האחים שחלקו לקוחות. דאין ברירה ונמלא שכל אחד נוטל חלק אחיו וכאילו החליפו זה בחלקו של זה דמי, והיינו לקוחות, וכיון דלקוחות נינהו הא ודאי כלוקח שלא באחריות דמו, כאילו אמרו זה לזה איני מקבל אחריות הלקך עלי דמו, דמססמא לא מקבלי, דאפייג דגבי מוכר קרקע להפכו קיייל אחריות טעות סופר הוא, אם לא פירש בשטר המכירה, הני מילי היכי דובין קרקע מחבריה, דלא שדי איניש זואי בכדי, אבל לגבי ירושת אחין דכל אחד נוטל חלקו, בההיא הנאה דאיהו לא מקבל אחריות על של חבירו גמר ומקנה ליה לחבירו חלקו לגמרי שלא יקבל חבירו

אילימא

ס שי מוסי דיה רב הונח. ב) כן הניי ברייף.

אחריות עליו ולא משחעבד לו שדהו, כי היה דרייה לא משעבדא לובירו (שום). מספקא ליה אי ביורשין דבור וחיי האחריות על של היה אי ביורשין דבור וחייב המהל לוני ולא משחעבד לו שדהו, כי היד דרייה לא משעבדא לובירו (שום). מספקא ליה אי ביורשין דבור וחייב המהל לו, דמנון המחל בספק חולקין, או רביע מעות יחזיר לו, דאיל אמא הוו לי זואי והוה מסליקול ליה בוון, ובשביל להחיר מתלים חלקין, או רביע מעות יחזיר לו, דאיל אמא הוו לי זואי והוה מסליקול ליה בוון, ובשביל עניותך לא אפסיד נמלמי. לשון אחר פירש רבינו זקני בביק (ראה רשי כאן) כי וחסום לשון ראשון, כך פירש רבינו וכן הוא שאין ממש בהאי לשון אחרון, דכל היכי דפליגי בגמרא מלמא מנאי או מלמא אמוראי כי האי גוומא שהאחד ספק לו הלכה כדברי עניותך לא אספיד ביש אוה ביר של לו הלבה ביר שלו בספר אי ובמקלת ס"ל כאידך, אבל הכא כיון דמחייב ליה רב אסי להחזיר כל חלקו כרב בין קרקע ומעות, א"כ במאי קאי כשמאל, הא רב ושמאל לא פליגי בהכי אם יסלקנו בקרקע או משביה בייב קו.)